

Sygn. akt I CNP 32/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Jan Górski (sprawozdawca)

w sprawie skargi M.M. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 6 września 2016 r., sygn. akt V Ca [...], wydanego w sprawie z powództwa M.M.

przeciwko S.B.M. "O" w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 stycznia 2018 r.,

oddala skargę i odstępuje od obciążenia skarżącej kosztami postępowania skargowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w W. zasądził od S.B.M. w W. na rzecz powódki M.M. kwotę 36 932,26 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 maja 2015 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez A.B., od którego wskazane świadczenie zasądzono prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 marca 2014 roku zwalnia pozwaną Spółdzielnię Mieszkaniową z obowiązku spełnienia świadczenia do wysokości dokonanej przez A.B. kwoty; oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd ten ustalił, że zaświadczeniem z dnia 29 listopada 2010 roku Spółdzielnia Mieszkaniowo - Budowlana „O” z siedzibą w W. zaświadczyła, że A.W.B. posiada od 2001 roku spółdzielcze własnościowe prawo do miejsca garażowego nr [...] usytuowanego w garażu podziemnym przy ul. O.[...] w W. Zgodnie z treścią zaświadczenia, dokument wydano na prośbę zainteresowanego celem przedłożenia w biurze notarialnym w związku ze zbyciem miejsca garażowego. Dokument podpisała prezes zarządu Spółdzielni H.W.

Aktem notarialnym z dnia [...] listopada 2010 roku, repertorium A nr [...] sporządzonym przez notariusza G.M. powódka zawarła z A.B. umowę sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do miejsca garażowego nr [...] w budynku położonym przy ul. O. [...] w W. za cenę 35 750 zł. Stawiający do aktu notarialnego A.B. oświadczył, że jest właścicielem miejsca garażowego nr [...] przy ul. O.[...]. Na dowód powyższego okazał zaświadczenie zarządu Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej z którego wynika, że jest właścicielem miejsca garażowego nr [...] (akt notarialny repertorium A nr [...] k. 6-8).

Kwotę nabycia kupująca przełała na rachunek bankowy sprzedającego. Tytułem zawarcia umowy kupna miejsca parkingowego nr [...] powódka uiściła również kwotę 715 zł tytułem podatku od czynności cywilnoprawnych, 84 zł tytułem podatku od towarów i usług oraz 383 zł tytułem taksy notarialnej.

Spółdzielcze własnościowe prawo do miejsca garażowego nr [...] w budynku położonym w W. przy ul. O.[...] przysługiwało w rzeczywistości E.B.

A.B. przysługiwało spółdzielcze własnościowe prawo do miejsca garażowego nr [...] w budynku położonym w W. przy ul. O.[...]. Prawo to nabył pozostając w związku małżeńskim, jednak nabycia dokonał do majątku odrębnego (okoliczność bezsporna, pismo k. 9, akt notarialny repertorium A nr [...] k. 6, zaświadczenie z dnia 14 marca 2013 roku k. 38, zaświadczenie k. 49).

W dniu 29 listopada 2010 roku do składania oświadczeń woli za Spółdzielnię uprawnieni byli przynajmniej dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu i osoba przez zarząd do tego upoważniona (pełnomocnik) (pełny odpis KRS Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej „O” k. 59).

Wyrokiem zaocznym z dnia 24 marca 2014 roku Sąd Rejonowy w W. zasądził od A.B. na rzecz M.M. kwotę [...] 881,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami. Zasądzona kwota wynikała z zawarcia umowy sprzedaży miejsca garażowego nr [...] przy ul. O.[...] w W..

Uzasadniając powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy wskazał, że podstawę materialnoprawną powództwa stanowił art. 415 k.c. W ocenie Sądu, w niniejszym zdarzeniu istotnym dla niniejszego sporu doszło do spełnienia każdej z przesłanek zawartych w powołanym przepisie.

Podstawą do ustalenia tożsamości rzeczy sprzedanej umową z dnia [...] listopada 2010 roku było oświadczenie A.B., poparte zaświadczeniem Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej „O”, z którego wynikało, że miejsce garażowe nr [...] położone w budynku przy ul. O.[...] stanowi własność sprzedającego. Zaświadczenie to stało się podstawą do zawarcia w formie aktu notarialnego umowy sprzedaży i zapłaty przez powódkę kwoty 35 750 zł tytułem ceny, a także kwot 715 zł tytułem podatku od czynności cywilnoprawnych, 84 zł tytułem podatku od towarów i usług oraz 383 zł tytułem taksy notarialnej. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego (co było pomiędzy stronami bezsporne), rzecz będąca przedmiotem umowy z dnia [...] listopada 2010 roku nie stanowiła własności sprzedającego A.B. Kupująca nie mogła, zatem nabyć własności rzeczy. Po jej stronie doszło tym samym do zapłaty bez uzyskania świadczenia ekwiwalentnego tj. nabycia własności rzeczy za którą uiściła cenę 35 750 zł. Po stronie powódki zaistniała więc szkoda w kwocie w tej wysokości, którą powiększały koszty 715 zł tytułem podatku od czynności cywilnoprawnych, 84 zł

tytułem podatku od towarów i usług oraz 383 zł tytułem taksy notarialnej (art. 361 § 1 k.c.). Szkoda ta jest konsekwencją złożenia oświadczenia o prawie do rzeczy przez A.B. oraz wystawienia przez pozwaną Spółdzielnię zaświadczenia o własności rzeczy. Działanie to było zawinione i bezprawne. Nieistotnym dla niniejszego postępowania jest, zdaniem Sądu Rejonowego, że informacje zawarte zostały w zaświadczeniu wystawionym przez Spółdzielnię omyłkowo. Podstawą przypisania odpowiedzialności jest zaistnienie winy zarówno w postaci umyślności jak i nieumyślności. Jeżeli nawet brak byłoby podstaw do uznania, że poświadczenie przez Spółdzielnię własności rzeczy było działaniem celowym i umyślnym, to poza wszelką wątpliwością leży wniosek, iż można działaniu Spółdzielni przypisać cechę niedbalstwa, czyli niezachowania należytej staranności.

Działanie to też - jego zdaniem - posiada cechę bezprawności, gdyż niezgodne było z porządkiem prawnym oraz zasadami współżycia społecznego. Pomiędzy powstałą szkodą, a zdarzeniem w postaci wystawienia zaświadczenia o przysługującym prawie własności do rzeczy zachodzi adekwatny związek przyczynowy, gdyż gdyby zaświadczenia o istniejącej treści nie wystawiono, powódka nie zawarłaby z A.B. umowy kupna nieruchomości i nie uiściłaby ceny zakupu oraz kosztów pobocznych (podatkowych i taks notarialnych). Powódka w tym zakresie jest zubożona, gdyż pomimo zapłaty ceny, kosztów podatkowych i notarialnych w ogóle nie nabyła prawa do rzeczy. Sprzedawca nie mógł przenieść na powódkę prawa własności rzeczy, gdyż tytuł własności mu nie przysługiwał. Zawarta pomiędzy stronami umowa jest ważna, jednak bezskuteczna. Wobec powyższego istnieją podstawy do przypisania Spółdzielni odpowiedzialności za powstałą szkodę w kwocie 36 932,26 zł, na którą złożyła się cena za nabycie nieruchomości oraz koszty poboczne.

Jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego, wyrokiem zaocznym z dnia 24 marca 2014 roku Sąd Rejonowy w W. w sprawie o sygn. akt I C [...] zasądził od A.B. na rzecz M.M. kwotę [...] 881,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami. Zasądzona kwota wynikała z zawarcia umowy sprzedaży miejsca garażowego nr [...] przy ul. O.[...] w W.

W ocenie Sądu, zachodząca pomiędzy pozwaną a A.B. solidarność ma charakter solidarności nieprawidłowej (*in solidum*). Odpowiedzialność A.B. jest odpowiedzialnością kontraktową, natomiast odpowiedzialność pozwanej spółdzielni jest odpowiedzialnością deliktową. Stąd też dla odpowiedzialności pozwanej spółdzielni nie ma znaczenia, czy powódka skutecznie odstąpiła od umowy zawartej z A.B. Nie jest to bowiem przesłanka odpowiedzialności pozwanej spółdzielni.

Podniósł, że z przepisu ustawy lub umowy nie wynika by pomiędzy pozwanymi podmiotami zachodziła klasyczna solidarność bierna. Wobec powyższego koniecznym było zastrzeżenie, że spełnienie świadczenia przez A.B., od którego wskazane świadczenie zasądzono prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie IC [...] zwalnia pozwaną Spółdzielnię Budowlano-Mieszkaniową „O” z siedzibą w W. z obowiązku spełnienia świadczenia do wysokości dokonanej przez A.B. kwoty.

Wskazał, że okoliczność wydania wyroku w sprawie I C [...] oraz okoliczność, iż powódka nie podjęła prób wyegzekwowania roszczenia od A.B. nie zwalnia z odpowiedzialności pozwanej spółdzielni. Podkreślił, że w wypadku solidarności dłużników, wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych dłużników. Tym samym, powódka może skutecznie domagać się zasądzenia kwoty dochodzonej pozwem, zarówno od pozwanej spółdzielni, jak również od A.B. Pozwana spółdzielnia byłaby zwolniona od odpowiedzialności, gdyby A.B. spełnił na rzecz powódki świadczenie, którego powódka dochodzi w niniejszym procesie od pozwanej spółdzielni. Pozwana spółdzielnia nie wykazała jednakże, aby A.B. zapłacił na rzecz powódki kwotę dochodzoną przez powódkę w niniejszej sprawie. Z tych też względów powództwo w niniejszej sprawie zasługiwało na uwzględnienie.

Na skutek apelacji pozwanej, Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 6 września 2016 r. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił. Podniósł, że powództwo *in solidum* jest dopuszczalne, jeśli w danym przypadku, jak w niniejszej sprawie, występują różne reżimy odpowiedzialności. W takiej sytuacji należy, tak jak uczyniła to powódka, wnieść sprawę o całość roszczenia

in solidum, które już zostało prawomocnie zasądzone od innej osoby odpowiedzialnej za szkodę. Natomiast aby móc dochodzić od Spółdzielni odpowiedzialności finansowej za zaistniały stan, należało wypełnić ponadto wszystkie przesłanki odpowiedzialności deliktowej.

Sąd drugiej instancji podniósł, że ma rację apelujący podnosząc, iż powódka nie zdołała wykazać występującej po jej stronie szkody. Sam fakt uiszczenia ceny nabycia miejsca postojowego na rzecz A.B., nie przesądza bowiem jeszcze o istniejącej po stronie powódki szkodzie, ani jej wysokości. Jak bowiem słusznie wskazuje pozwana Spółdzielnia, powódka posiada prawomocnie zasądzone roszczenie od A.B., przeciwko któremu może wystąpić z wnioskiem o wszczęcie egzekucji. Ponadto, powódka może żądać unieważnienia lub sprostowania aktu notarialnego zwłaszcza, że właściwe zaświadczenie Spółdzielni znajduje się w aktach sprawy, a zatem było dostępne również dla powódki.

W rezultacie stwierdził, że fakt, iż kupująca nie mogła nabyć własności rzeczy od A.B., który *de facto* nie był jej właścicielem, w konsekwencji czego po jej stronie doszło do zapłaty bez uzyskania świadczenia ekwiwalentnego tj. nabycia własności rzeczy za którą uiściła cenę 35 750 zł, jest niewystarczający dla przyjęcia, że po stronie powódki powstała szkoda, za którą odpowiedzialność winna ponosić pozwana Spółdzielnia. Przytoczone powyżej okoliczności jednoznacznie wskazują na szereg możliwości obrony i skutecznego dochodzenia swoich praw przez powódkę. Jednocześnie zaznaczył, że nie zdołała ona wykazać, iż rzezone rozwiązania nie przyniosły oczekiwanych efektów. Tymczasem, takie ustalenie było niezbędne dla przyjęcia, że pomimo posiadania tytułu wykonawczego przeciwko A.B. po stronie powódki nadal istnieje szkoda.

Jeśli chodzi o kwestię stopnia zawinienia, stwierdził, że niewątpliwie najbardziej oburzające jest oświadczenie A.B. Za zupełnie niewiarygodną uznał sytuację, gdy sprzedający nie wie, które miejsce postojowe stanowi jego własność. Ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego, nie umniejszając stopnia zaniedbań Spółdzielni, która wydała błędne zaświadczenie, odnoszące się *de facto* do innego miejsca postojowego, nie można nie zauważyć, że również notariusz sporządzający akt miał obowiązek sprawdzenia zaświadczenia pochodzącego ze Spółdzielni. Zaistniała sytuacja jest zatem konsekwencją także zaniedbań rejenta.

Strona powodowa wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 września 2016 r. zarzucając, że jest on niezgodny z art. 415 k.c. i art. 366 k.c. i wniosła o stwierdzenie, że wyrok ten jest niezgodny z tymi unormowaniami. Podniosła, że na podstawie wyroku zaocznego z dnia 24 marca 2014 r. Sądu Rejonowego zasądającego od A.B. na rzecz M.M. kwotę [...] 881,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami, wynikającą z zawarcia umowy sprzedaży miejsca garażowego nr [...] przy ul. O.[...] w W. przeprowadziła przeciwko sprzedawcy cudzego prawa egzekucję, która okazała się skuteczna zaledwie do kwoty 287,99 zł. Stwierdziła, że jej szkoda stanowiąca wydatkowaną kwotę na zakup miejsca parkingowego, którego skutecznie nie nabyła stanowi kwota 36 932,26 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego merytorycznego rozstrzygnięcia (wyroku, postanowienia co do istoty sprawy wydanego w postępowaniu nieprocesowym) sądu w zasadzie drugiej instancji, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a jego zmiana lub uchylenie w drodze innych środków prawnych, nie było i nie jest możliwe (art. 424¹ § 1 k.p.c.). Zasadą jest, że prawomocność, tworzy nowy stan prawny pomiędzy stronami albo *erga omnes*, jak też sanuje wszelkie ewentualne naruszenia prawa, którymi orzeczenie ewentualnie jest dotknięte. Dlatego przy wykładni zawartego w art. 424¹ § 1 k.p.c. pojęcia „niezgodności z prawem” należy uwzględnić istotę i sens odpowiedzialności państwa przewidzianej w art. 417¹ § 2 k.c. w zw. z art. 77 Konstytucji oraz naturę władzy sądowniczej. Swoboda ocen sędziego wynika nie tylko z jej istoty, ale często z pojęć niedookreślonych, czy klauzul generalnych. W związku z tym w teorii prawa trafnie przyjmuje się istnienie tzw. luzu decyzyjnego, który oznacza możliwość wyboru przez sędziego jednego z możliwych rozwiązań.

Poza tym, treść orzeczenia zależy od wyników wykładni, które mogą być różne w zależności od przedmiotu i stosowanych jej metod. W związku z otwartością semantyczną języka w tym także języka prawnego mogą mieć miejsce różne poprawne z punktu widzenia metod interpretacji. Z tych przyczyn

tezę o istnieniu jedyne go trafne go orzeczenia należy odrzucić. Dlatego też należy uznać, że różnej treści orzeczenia wydane w podobnej sprawie mogą być „zgodne z prawem” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 1991 r., III ARN 32/91, PUG 1992, nr 2-3, poz. 4).

Z tych wszystkich względów definicja bezprawności dotycząca art. 424¹ § 1 k.p.c. jest nieco odmienna od tego ogólnego pojęcia funkcjonującego na gruncie prawa materialnego i procesowego. Prawomocne orzeczenie jest niezgodne z prawem, gdy jest sprzeczne z niepodlegającymi różnej wykładni przepisami i z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05 OSNC 2007, nr 1, poz. 17, z dnia 14 grudnia 2006 r., I BP 13/06, M. P.Pr. 2007, nr 5, poz. 253). Przy ocenie więc, czy skarga jest oczywiście bezzasadna należy uwzględnić „obostrzone” pojęcie bezprawności orzeczenia w rozumieniu art. 424¹ k.p.c.

Poza tym, skarga jest środkiem wysoce sformalizowanym, co wynika z regulacji zawartej w art. 424 k.p.c., 424⁵ k.p.c. i w art. 424¹² k.p.c. W szczególności musi trafnie wskazywać naruszony przepis prawa materialnego, lub procesowego i w uzasadnieniu tego naruszenia podpadającego pod hipotezę normy wynikającej z powołanego unormowania wykazać kwalifikowane ich naruszenie. Sąd Okręgowy, zmieniając zaskarżonym skargą wyrok wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalając powództwo w całości, nie dokonał odmiennych ustaleń faktycznych, lecz ocenił, że brak po stronie pozwanej deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej, ze względu na brak wykazania po stronie powódki szkody.

Nietrafna jednak ocena Sądu Okręgowego, że w omawianym wypadku powódka nie poniosła szkody, nie mogła prowadzić do uwzględnienia skargi, gdyż nie można było przyjąć, iż doszło w omawianym przypadku do kwalifikowanego naruszenia art. 415 k.c. Skarżąca przeoczyła, że norma ta ma zastosowanie do osób fizycznych. W sprawie, nie była pozwana osoba fizyczna wydająca błędne zaświadczenie z dnia 29 listopada 2010 r. stwierdzające, że A.W.B. ma spółdzielcze własnościowe prawo do miejsca garażowego nr [...] usytuowanego w garażu podziemnym przy ul. O.[...], lecz

Spółdzielnia Budowlano-Mieszkaniowa „O”. Miał więc do niej zastosowanie art. 416 k.c., który w skardze nie został powołany jako naruszony.

Natomiast kwalifikowane naruszenie art. 366 k.c. mogłoby w okolicznościach sprawy wchodzić w rachubę tylko w zw. z art. 416 k.c., którego naruszenie ze względu na brak powołania w skardze nie mogło być rozważane. Poza tym, stosuje się go bezpośrednio tylko do zobowiązań solidarnych. Określona w treści art. 416 k.c. zasada, że odpowiedzialność osoby prawnej związana jest z winą organu, oznacza konieczność ustalenia bezprawnego i zawinionego charakteru zachowania piastuna organu. Ten wymóg jest konsekwencją przyjętego w polskim prawie sposobu działania osób prawnych, uznającego działania organu za działania samej osoby prawnej.

Ze wskazanych względów skarga uległa oddaleniu na podstawie art. 424¹¹ k.p.c.

jw

a.ł